

STANCSICS ERZSÉBET

Angyal áll a sarkon

Igen, ott, ahol a Széna téri villamosmegálló van, valamint egy lámpás gyalogátkelő. Hajnal óta álldogál, kicsit toporog, ha nem kegyes az időjárás, pedig, vélnénk, neki protekciója lehet a felsőbb hatalomnál... Nincs a feje fölött glória, csak egy nyamvadt reklámsapka, amit hetykén a feje búbjára tol. Fénylő, fehér ruhája sincs, csak a kopott kabátra húzott láthatósági mellény. Ettől ugyan sötétben nyugodtan elüthetné egy biciklis, mert a kereszteződésben, ahol áll, még tőlük is lehet tartani. Mennek, mint a veszett fene, nincs kegyelem, cikáznak a balfácán gyalogosok között.

Áll az angyal a forgalmas csomópontban és hangosan kiabál: „Jó reggelt, kellemes napot, köszönöm szépen, vigyázzon, csak óvatosan!” Ennek a borízú hangú angyalnak nemcsak a vidám áldásosztás a feladata. Újságot terjeszt, ingyen, ami már így sem kell a sietőknek. Régen, tartalma alapján, úgy mondták volna: szennylap, melynek hírei 18 éven felülieknek való. Nem a mostaniaknak, hanem a régieknek. Napjaink minden piszkos botránya, csorgó nyálú, nemi eltévelyedése, gyilkossága töményen olvasható benne. Nesze neked, újságírás!

A sarkon álló öreg angyal nem is a lapra helyezi a hangsúlyt. Elhívása az égiektől a jókedv, mosoly és optimizmus terjesztése. Az a néhány mondat, amit ismét a percenként érkező, villamosból kiömlő tömegnek, nem is hagyja időt hosszabb áldásokra. A siető embermassza percenként körülöleli, s ha valaki meg is állna szót váltani vele, hamar vége lenne. Neki – angyali mivolta ellenére is – munkaadójának kell engedelmeskedni és minél több újságot a kézbe nyomni. Igaz, a lap köszönő viszonyban sincs terjesztőjének lelkivilágával, érdeklődési körével, de a mai világban már az angyalok is alkalmazottságra kényszerülnek az ördöggel. Ezt csak úgy lehet ellensúlyozni, hogy hozzá – ma már szakrálisnak számító – áldásokat mond: legyen jó napja, kellemes délelőttöt, legyen vidám estéje, köszönöm, hogy elfogadta az újságot! – s az öreg rikkancs-angyal visszahoz valamit, amit mi, valahol, valamikor elvesztettünk.

Nehéz mellette szó nélkül, lassítás nélkül elmenni. Ez a borostás angyal a tehetség kegyelmével ihletetten szolgálja az egyszerű élmény szelíd forradalmát. Igaz, újságjából háborúkat lélegzünk be, kiraboljuk egymást, együtt fázunk a széllel, mégis körülötte fényjárta lesz a levegő. Itt, ebben az ordenáré, rendetlen zajú kereszteződésben a szférák zenéje ugyan nem hallható, de az öreg rikkancs, ez a földi angyal, mégis szól hozzánk. Az ő áldásai, életöröme most a legnagyobb öröm, amit rekedt hangon, a ráncok és élettapasztalat kottájából énekel nekünk.

Ha arra járnak, kérem, fékezzenek le egy kicsit a sietésben. Ő az angyal, akiről beszélek...

Telefonkönyv

Ahogy öregszem, egyre jobban a régieket olvasom. Talán ezért is juttott eszembe a telefonkönyv. Nem tudom, van-e még valaki, akit írásra ihletett volna ez a történelmivé nemesedett kiadvány? Igen, arról a több kilónyi, hatalmas albumszerűségről beszélek, amelyet évenként megkaptunk és egyre vastagabb lett. Régi fényképeken, amelyek a II. Világháború előttről valók, jól láthatók, milyen vékony füzetecske volt, amely tartalmazta az akkori, budapesti előfizetők nevét, pozícióját, lakcímét és telefonszámát.

Arra gondoltam, ha a telefonkönyvről írok, abban nem lehet semmi politika, deviancia, sérelem. Végre egy garantáltan semleges téma, amiből senki nem tud jobb- vagy baloldali nézetet csíholni, anyázni, de röhögni sem, mert ártatlan és ártalmatlan. Azonban hamar rájöttem, hogy tévedek. A régi telefonkönyv minden lapja tele van politikai mellé- és aláfogalmazások egyes koreográfiájával. Hogy miért? Lássuk csak.

A telefon feltalálásával együtt a telefonkönyv is megszületett, változott, kövéredett, reklámhordozó lett. Én egészen 1992-ig csak a nyilvános telefonfülkék rongyosra fogdosott, hiányos, kitépelt lapú példányát ismertem, mert eddig a dátumig vajmi kevés ember juthatott telefonhoz. Sem pénzért, sem befolyással, mert kizárólag a „fontos elvtársaknak” jutott belőle. A telefonfülkék, trafikok ölelték magukba a nyilvános készüléket és ikertestvérét, a telefonkönyvet, ahol kiírták: „Hallgatni arany, beszélni 60 fillér.” Ez az összeg ugyanis egy tantusz ára volt, amivel üzemeltetni lehetett a készüléket. A rendszerváltás előtti korban kiváltságnak számított, ha valakinek ott feketélt a telefon lakása díszhelyén, amelyről bármikor, bárkivel beszélni lehetett.

Amikor több évtizedes kérvényezés, kilincselés, be-, - ki-, - és lefizetések után végre én is telefontulajdonos lehettem, megkaptam hozzá a telefonkönyvet! Saját kiadott műveimben nem gyönyörködtem annyira, mint akkor őbenne! Ölembe vettem, lapozgattam, nézegettem, olvasgattam a szigorúan, részrehajlás nélküli, ábécérendbe szedett neveket. Nincs izgalmasabb, mint megtudni, hogy az ismert személyiségek hol laknak, mi a telefonszámuk! Persze nem hívtam fel őket, mert szégyelltem volna bizalmaskodni velük. Csak néztem a lehetőségek tárházát, hogy mostantól hány ezer emberrel is beszélhetnék...

A XXI. század vívmánya lett a mobiltelefon és a személyiségjogok feltalálása. Amikor a telefonkönyv már cipelhetetlenül meghízott, egy ideig

a nevek mellett ugyan ott maradt az utca neve, ahol lakik, de házsám nélkül. A „közületi mellékletben” a hirdetések mellett ott színeskedtek a dísztvíratok, amelyet telefonon megrendelhattunk és elküldhettünk az ünnepeltnek. Árát hozzácsapták a telefonszámlához. Íme, megszületett a „maradj otthon” és a banki átutalások őse! És megkezdődött az öntudatlan közeledés a mostani kificamodott, eltorzult értelmezésű személyiségjogokhoz.

Ugyanis fokozatosan elszaporodott a betöréses bűnözés, amelynek bédekkere lehetett a telefonkönyv. Tálcán kínálta a lehetőségeket, amelyre lassan a megélhetési bűnözés is „rákattant”. Elszegényedésünkkel párhuzamosan emelkedett az addig szegény, de tisztességes emberek áttóldása a másik oldalra. Megszűntek a munkahelyek, a munkásszállók, a szociális háló és ezzel párhuzamosan megsaporodtak a besurranások, lopások, csalások. Kicsiben-nagyban egyaránt, amelyeknek áldozata lett az egyre szegényebb, de becsületes emberek sokasága is.

A telefonkönyvről akartam írni, de a fentiek azért mind hozzá is kötődnek. Régóta megszűnt ez a közhasznú gyűjtemény, mert ma már a piti betörők, tolvajok is okostelefonon cserélnék címet, nem belőle nézik ki maguknak. A bűnözés olyan mértéket és magasságokat, olyan távlatokat ért el, hogy ahhoz nemhogy telefonkönyv nem szükségeltetik, de ki sem kell mozdulni a villákból, mert távirányítással lehet elkövetni, a személyiségjogok maximális védelmében. A telefonkönyv régi, képes reklámjai is elavultak, hiszen a világhálón olyan felületei vannak már, amelyek észrevehetetlen ponttá zsugorították a múlt üzleti igyekezetét.

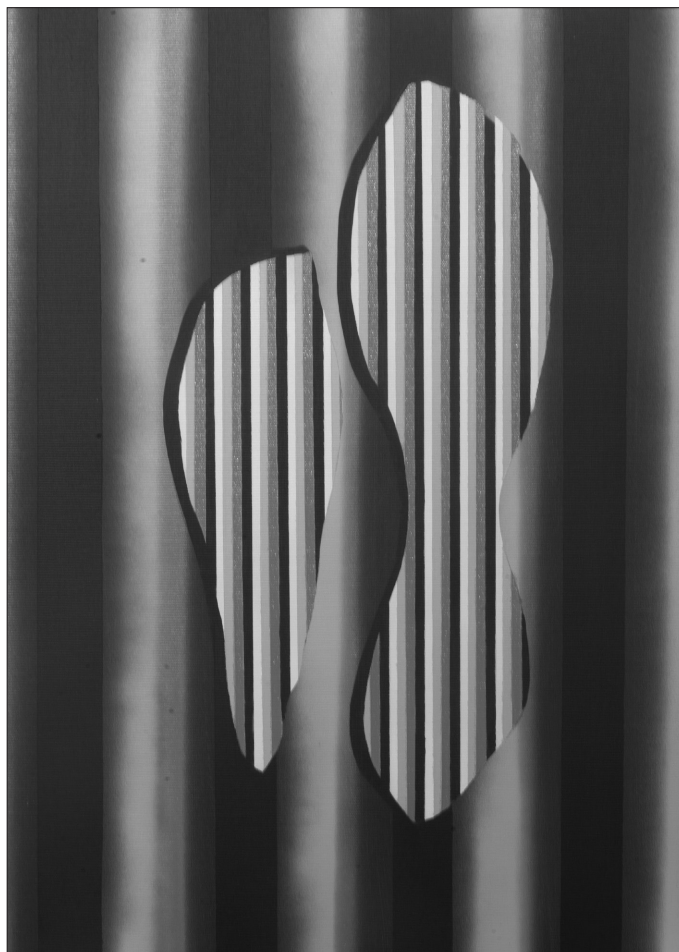
Az elején azt hittem, politikamentes leszek a telefonkönyvvel olyan korban, amikor – akarjunk ellenére – minden arról szól. A régi, több oldalt kitevő Kissek, Kovácsok, Nagyok, Puskások már rég átköltöztek egy másik világba, lakáscímüket és telefonszámukat pedig titkosítva megörökölték mások. Mégis ma már ezerszer pontosabban tartanak nyilván minket, mint a régi telefonkönyvben. A láthatatlan „nagy testvér” a legkiválóbb technikával figyeli minden mozdulatunkat, szavunkat, bankszámlánkat, kapcsolatrendszerünket. Nincs szüksége telefonkönyvre. A „felhőben” minden örökre megmarad. Globálisan.

Becsukom hát ezt az izgalmas, régi olvasmányt és az emlékek tárházába teszem. Nem felejtve el ma sem az első előfizető nevét, amit nem írhatok le, mert személyiség jogokat sértenék. Pedig húsz évvel ezelőttig az egész ország ismerte, mert névbetűi miatt ő lehetett az első a budapesti telefonkönyvben! De utolsónak lenni sem volt izgalom nélküli: ugyanis ők kapták a legtöbb hívást a telefonbetyároktól! Közöttük meg a tengernyi Kovács, Kiss, Nagy, Balogh, hajdani büszke és boldog telefon- és könyvtulajdonosok...

A '70-es évek elején, a televízióknak köszönhetően a telefonkönyv más karriert is befuthatott. Az egy szem csatornán közvetített, szilveszteri mű-

sorban kedvenc televíziós bemondóink nyilvános vetélkedőjének témája a telefonkönyv volt. Fel kellett olvasniuk az előfizetők nevét, címét és telefonszámát. Mi, nézők, addig el sem képzeltük, mennyi humor adódik a különböző orgánumú, fantáziájú, árnyaltan beszélő, tehetséges bemondók előadásából, melyet a nevek és címek más-más hangsúlyozásából eredt. De jó lenne ebben a humorát veszített világban még egyszer jól nevetni a telefonkönyvön!

A modern civilizáció meghökkentő fintorral, kérlelhetetlenül egyformára gyalul minket a mobiltelefonok újkori világában. Az én kicsi írásom a régi telefonkönyvről is olyan, mint ahogy Ágh István írta: „... *Mikor egy pillanatnyi sóhaj próbálna halhatatlan maradni.*”

Somody Péter: Viola – zöld